

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 436

**Rachunkowość na rzecz
zrównoważonego rozwoju.
Gospodarka – etyka – środowisko**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kożuchowska
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach:
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-591-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Maria Aluchna, Olga Mikołajczyk: Akcjonariusze vs. interesariusze. Przypadek raportowania zintegrowanego / Shareholders vs. stakeholders. The case of integrated reporting	11
Joanna Antczak: Wypadki chemiczne a bezpieczeństwo ekologiczne / Chemical accidents vs. ecological security	21
Anna Balicka: Sprawozdawczość środowiskowa – światowe trendy ujawniania informacji środowiskowych / Environmental reporting – world trends of disclosure of environmental information	30
Aleksandra Banaszekiewicz, Ewa Makowska: Rewizja finansowa a wiarygodność sprawozdań finansowych / Financial audit vs. financial statements credibility	39
Aurelia Bielawska: Realizacja idei społecznej odpowiedzialności biznesu w rzemiośle / The idea of Corporate Social Responsibility (CSR) in craft	48
Ewa Chojnacka, Jolanta Wiśniewska: Raportowanie danych CSR w Polsce / Reporting on CSR data in Poland.....	55
Marlena Ciechan-Kujawa, Katarzyna Goldmann: Analiza komparatywna wykorzystania i oceny przydatności analizy finansowej w praktyce firm audytorskich i jednostek gospodarczych w Polsce / Comparative analysis of the use and evaluation of the usefulness of financial analysis in the practice of auditing companies and business entities in Poland.....	64
Anna Dąbkowska: Wpływ raportu Liikanena na zmiany w regulacjach sektora bankowego w Niemczech / The impact of Liikanen report on changes in regulations of the banking sector in Germany.....	75
Anna Dubel: Analiza porównawcza kosztów adaptacji i zapobiegania zmianom klimatycznym / Comparative analysis of climate mitigation and adaptation costs	84
Justyna Dyduch: Możliwości wykorzystania informacji pochodzących z ewidencji księgowej w środowiskowej analizie finansowej przedsiębiorstwa – wyniki badań ankietowych / Possibility of using information from accounting records in environmental corporate financial analysis – survey research results.....	93
Danuta Dziawgo: Znaczenie raportowania pozafinansowego w opinii indywidualnych inwestorów / Non-financial reporting importance from individual investors' perspective.....	105

Justyna Fijałkowska: Raportowanie informacji niefinansowych zgodnie z nową dyrektywą UE 2014/95/EU jako wyzwanie dla przedsiębiorstw / Non-financial information reporting following UE 2014/95/UE new directive as a challenge for companies	115
Tomasz Gabrusewicz: Wybrane problemy stosowania wyceny w wartości godziwej do wyceny bilansowej / Selected aspects of applying valuation at fair value to balance sheet valuation.....	123
Marzena Hajduk-Stelmachowicz: Pułapki decyzyjne a system zarządzania środowiskowego / Decision-making traps related to the environmental management system.....	133
Dominika Kordela: Crowdfunding w Polsce – koncepcja finansowania społecznościowego / Crowdfunding in Poland – the concept of social financing	143
Angelika Kuligowska, Michał Moszyński, Damian Walczak: Ryzyko oraz jego świadomość w kontekście odpowiedzialności za szkody środowiskowe w Polsce / Risk and its awareness in the context of liability for environmental damages in Poland.....	154
Agnieszka Kurdyś-Kujawska: Ubezpieczenia gospodarcze jako czynnik zapewniający zrównoważony rozwój gospodarstw rolnych / Business insurances as a factor to ensure sustainable economic development of farms ...	163
Małgorzata Kutera: Etyczne aspekty zwalczania nadużyć finansowych / Ethical aspects of combating financial frauds	174
Jan Michalak: Raport strategiczny jako źródło informacji dla inwestorów społecznie odpowiedzialnych w Wielkiej Brytanii. Wyniki badań empirycznych / Strategic report as a source of information for socially responsible investors in UK. Empirical research results.....	186
Joanna Pawłowska-Tyszko: Nowe instrumenty zarządzania ryzykiem w rolnictwie krajów członkowskich UE a rozwój zrównoważony / New instruments of risk management in agriculture of the member states of the EU vs. sustainable development	199
Kamila Prucia: Projekt naukowy jako narzędzie finansowania nauki / A scientific project as a financing tool for science	209
Ksymena Rosiek: Koszty środowiskowe w sektorze wodno-kanalizacyjnym / Environmental costs in water and sewage sector	219
Anna Serwatka: Druk w polskich firmach i na uczelniach oraz jego wpływ na środowisko / Printing in Polish companies and at universities and its impact on the environment	231
Hanna Sikacz: Wpływ CSR na sytuację finansową przedsiębiorstw – przegląd badań / The impact of CSR on the corporate financial performance – a review of research.....	241
Dorota Sładkiewicz, Piotr Wanicki: Istota społecznej odpowiedzialności biznesu w procesie kreowania wartości przedsiębiorstwa / The essence of corporate social responsibility in creating company value.....	253

Monika Sobczyk: W poszukiwaniu wpływu dokonań CSR na wyniki finansowe / Searching the impact of corporate social performance on corporate financial performance	261
Anna Spoz: Wpływ finansyzacji na działalność i sprawozdawczość przedsiębiorstw / The impact of financialization on the model business of enterprises and their financial reporting	270
Lidia Włodarska-Zoła: Venture capital jako źródło finansowania przedsięwzięć innowacyjnych w świetle polityki wspierania innowacyjności / Venture capital as a source of financing innovative undertakings in the light of the policy of supporting innovativeness.....	278
Aleksander Zawadzki, Marlena Rybacka: Falszowanie sprawozdań finansowych w opinii biegłych rewidentów / Financial statements fraud in the opinion of auditors	287
Katarzyna Ziętek-Kwaśniewska: Terminowość płatności w transakcjach między przedsiębiorstwami w Polsce / Punctuality of payments in transactions between businesses in Poland.....	296
Beata Zyznarska-Dworczak: Determinanty rozwoju sprawozdawczości niefinansowej w świetle pozytywnej i normatywnej teorii rachunkowości / Factors development of non-financial reporting in the light of positive and normative accounting theory	307

Wstęp

Idea zrównoważonego rozwoju wzbudza uzasadnioną uwagę zarówno w społeczeństwie, jak i w gospodarce oraz w nauce. Poszukujemy bowiem sposobu na racjonalne funkcjonowanie w złożonej rzeczywistości. Konieczne jest nie tylko naukowe opracowanie zasad zrównoważonego rozwoju, lecz także ich efektywna implementacja w praktyce gospodarczej. Nie bez znaczenia jest przy tym również społeczne poparcie dla idei zrównoważonego rozwoju.

Niewątpliwie problemy w zakresie ochrony środowiska oraz etyki prowadzonego biznesu stanowią ogromne wyzwanie rozwojowe. Nie możemy dopuścić, by stały się one barierą rozwoju naszej cywilizacji. Stąd też obecne koncepcje teoretyczne coraz częściej podkreślają konieczność ograniczania negatywnego wpływu prowadzonej działalności na interesariuszy oraz budowania wartości dodanej – rozumianej dużo szerzej niż dotychczas.

Współczesny świat spogląda na ideę zrównoważonego rozwoju z ogromną nadzieją, ponieważ oznacza ona szansę na zmianę filozofii gospodarowania z poszanowaniem zasad gospodarki rynkowej. Nie możemy tej szansy zmarnować. Ta wspaśniała idea wymaga jednak jeszcze wiele pracy, zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i empirycznym.

Tematów badawczych więc nie brakuje. Środowisko ekonomistów z dyscypliny „finanse”, a w tym „rachunkowość”, od dawna zaangażowane jest naukowo w prace badawcze dotyczące zrównoważonego rozwoju. Jednym z przykładów aktywności i profesjonalizmu naszego środowiska naukowego jest niniejsza publikacja.

W opracowaniu opublikowano wybrane artykuły dotyczące idei zrównoważonego rozwoju w zakresie rachunkowości, których autorami są osoby z uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Podkreślam wagę inspirujących treści poszczególnych opracowań. Istotny wkład w naukową jakość publikacji wnieśli także recenzenci. Zgłoszone przez nich uwagi i sugestie podniosły jeszcze wartość naukową opracowania.

Niniejsza publikacja jest naszym wspólnym sukcesem: autorów i recenzentów.

Danuta Dziawgo

Anna Balicka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: anna.balicka@ue.wroc.pl

SPRAWOZDAWCZOŚĆ ŚRODOWISKOWA – ŚWIATOWE TRENDY UJAWNIANIA INFORMACJI ŚRODOWISKOWYCH

ENVIRONMENTAL REPORTING – WORLD TRENDS OF DISCLOSURE OF ENVIRONMENTAL INFORMATION

DOI: 10.15611/pn.2016.436.03

JEL Classification: Q56

Streszczenie: W artykule przedstawiono rozważania na temat sprawozdawczości środowiskowej. Szczególną uwagę zwrócono na światowe trendy prezentowania informacji środowiskowych w sprawozdawczości przedsiębiorstwa. Celem artykułu jest określenie trendów w ujawnianiu informacji środowiskowych proponowanych przez różne organizacje. Scharakteryzowano istotę sprawozdawczości środowiskowej oraz przedstawiono organizacje zajmujące się opracowywaniem wytycznych ujawniania informacji ekologicznych. Zidentyfikowano również rodzaje informacji środowiskowych, które według ekspertów powinny być ujawniane w raportach jednostek gospodarczych. Zastosowano następujące metody badawcze: studia literaturowe, analizę i wnioskowanie. Rozwój sprawozdawczości środowiskowej i tworzenie wytycznych raportowania przez różne jednostki świadczą o wzroście świadomości ekologicznej interesariuszy zewnętrznych.

Słowa kluczowe: informacja o środowisku, sprawozdawczość środowiskowa, ujawnianie informacji.

Summary: The article presents reflections on environmental reporting. Particular attention was paid to the global trend of presenting environmental information in the reporting of the company. This article aims to identify trends in the disclosure of environmental information offered by different organizations. The paper characterizes the essence of environmental reporting and presents organizations with the development of guidelines to disclose environmental information. It also identifies the types of environmental information, which according to experts should be disclosed in the reports of business. The following test methods: literature studies, analysis and inference, are used. The development of environmental reporting and creating reporting guidelines by different units indicate an increase in the environmental awareness of external stakeholders.

Keywords: information about the environment, environmental reporting, information disclosure.

1. Wstęp

Głównym celem artykułu jest określenie trendów w ujawnianiu informacji środowiskowych proponowanych przez różne organizacje. Ze względu na duży wpływ działalności gospodarczej na środowisko naturalne ważne jest, aby ujawniana była określona informacja o środowisku.

Dlatego też, aby osiągnąć zamierzony cel główny artykułu, wyznaczono następujące cele cząstkowe:

- przedstawienie istoty sprawozdawczości środowiskowej,
- scharakteryzowanie działalności wybranych organizacji zajmujących się proponowaniem wytycznych ujawniania informacji środowiskowych,
- przeprowadzenie analizy wybranych wytycznych ujawniania informacji środowiskowych,
- określenie trendów fakultatywnej sprawozdawczości środowiskowej.

Dążąc do osiągnięcia wymienionych celów, sformułowano również następującą tezę: Rozwój sprawozdawczości środowiskowej i tworzenie wytycznych raportowania przez różne jednostki świadczą o wzroście świadomości ekologicznej interesariuszy zewnętrznych.

Przy pisaniu artykułu zastosowano następujące metody badawcze: studia literaturowe, analizę i wnioskowanie. Niezbędne również były raporty oraz dane i informacje publikowane na oficjalnych stronach internetowych organizacji zajmujących się tworzeniem wytycznych raportowania środowiskowego.

2. Istota sprawozdawczości środowiskowej

Według Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzonej w Aarhus 25 czerwca 1998 r., informacja dotycząca środowiska oznacza każdą informację w pisemnej, wizualnej, słownej, elektronicznej lub jakiegokolwiek innej materialnej formie, dotyczącą:

- stanu elementów środowiska, takich jak powietrze i atmosfera, woda, gleba, grunty, krajobraz i obiekty przyrodnicze, różnorodność biologiczna oraz jej składniki, w tym genetycznie zmodyfikowane organizmy, oraz wzajemnego oddziaływania pomiędzy tymi elementami,
- czynników, takich jak substancje, energia, hałas i promieniowanie, a także działań i środków, włączając w to środki administracyjne, porozumienia dotyczące ochrony środowiska, wytyczne polityki, ustawodawstwo, plany i programy, które mają lub mogą mieć wpływ na elementy środowiska w zakresie określonym powyżej, oraz rachunków zysków i strat i innych ekonomicznych analiz lub opracowań wykorzystywanych przy podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska,
- stanu zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, warunków życia ludzkiego, miejsc o znaczeniu kulturowym oraz obiektów budowlanych, w zakresie, w jakim wpływa

lub może wpływać na nie stan elementów środowiska lub, za pośrednictwem tych elementów, czynniki, działania lub środki wymienione powyżej [Konwencja z 25 czerwca 1998 r.].

Źródłami informacji o środowisku są monitoring środowiska, sprawozdawczość statystyczna, informacja urzędowa, wyniki badań naukowych oraz sprawozdawczość podmiotów gospodarczych [Sej-Kolasa 2002, s. 74].

W latach 70. i 80. XX w. pojawiły się pierwsze raporty dotyczące kwestii środowiskowych, które prezentowały głównie informacje jakościowe ze względu na niewielki zakres informacji o środowisku gromadzonych w systemach informacyjnych przedsiębiorstwa. Duży postęp w sprawozdawczości środowiskowej nastąpił w latach 90. XX w., gdy podmioty zaczęły stosować standardy raportowania, wskaźniki opisujące podejmowane działania oraz omawiać i analizować osiągnięte wyniki. Wiek XXI charakteryzuje się znaczną ilością raportów o wysokiej jakości [Paszkie-wicz, Szadzińska 2011, s. 299]. Powstało wiele definicji pojęcia sprawozdawczości środowiskowej, wybrane zostały przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Wybrane definicje sprawozdawczości środowiskowej

Autor	Definicja
United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD (2002)	Sprawozdawczość środowiskowa jest terminem powszechnie wykorzystywanym do opisu ujawniania przez podmiot danych związanych ze środowiskiem, zweryfikowanych (badanych) lub też nie, w zakresie ryzyka środowiskowego, wpływu na środowisko, polityk, strategii, celów, kosztów, zobowiązań lub efektywności środowiskowej dla tych, którzy są zainteresowani takimi informacjami.
H.K. Arndt, O. Günther (2006)	Tradycyjna sprawozdawczość środowiskowa organizacji stanowi dobrowolną metodę przekazywania informacji interesariuszom organizacji o oddziaływaniu jednostki na środowisko.
M. Stępień, A.K. Pramanik (2006)	Sprawozdawczość środowiskowa oznacza ujmowanie problemów środowiskowych w dorocznych sprawozdaniach organizacji gospodarczych, a zatem dobrowolne i niedobrowolne ujawnienia o wpływie ich działalności na środowisko.
B.M. Lassaad, H. Khamoussi (2013)	Sprawozdawczość środowiskowa jest pojęciem, które opisuje różne sposoby, za pomocą których firmy przekazują informacje na temat wpływu swojej działalności na aspekty środowiskowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Stępień, Pramanik 2006, s. 97; Lassaad, Khamoussi 2013, s. 173; Adams i in. 2002, s. 39; Arndt, Günther 2006].

Wyróżniane są trzy kategorie ujawnień informacji środowiskowych, ujawnienia: przymusowe, obowiązkowe i dobrowolne. Ujawnienia przymusowe stanowią prezentowanie informacji na temat działań środowiskowych jednostki bez jej zgody i wbrew jej woli. Przykładami są mimowolne ujawnienia w kampaniach środowiskowych lub w dochodzeniach sądowych, eksponowane przez prasę i media. Ujaw-

nienia obowiązkowe przejawiają się prezentowaniem informacji na temat działań środowiskowych podmiotu, które są wymagane przez prawo. Ujawnienia dobrowolne opierają się na zasadzie dobrowolności. Istnieją dwa rodzaje dobrowolnych ujawnień: poufne i jawne. Poufne dobrowolne ujawnienia wymagane przez banki, ubezpieczycieli, klientów i partnerów joint venture, które nie są publicznie dostępne. Jawne dobrowolne ujawnienia środowiskowe dotyczą praktycznie dowolnego zakresu kwestii środowiskowych przedsiębiorstwa i są dobrowolnie udostępniane do publicznej wiadomości [Khuntia 2014, s. 18].

3. Charakterystyka wybranych jednostek proponujących wytyczne sprawozdawczości środowiskowej

Wyodrębniono cztery podstawowe organizacje międzynarodowe, które wypracowały własne wytyczne raportowania zagadnień środowiskowych. Są to jednostki, których standardy są najczęściej stosowane w praktyce gospodarczej. Należą do nich EMAS, GRI, ISO i UN GC.

System ekzarządzania i audytu (*Eco-Management and Audit Scheme* – EMAS) jest wspólnotowym systemem zarządzania środowiskowego, którego wymagania określone są w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1221/2009 z 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie [Centrum Informacji o Środowisku 2010].

Global Reporting Initiative jest to międzynarodowa niezależna organizacja, która pomaga firmom, władzom państwowym i innym organizacjom rozumieć oraz komunikować wpływ biznesu na kluczowe kwestie zrównoważonego rozwoju, takie jak zmiana klimatu, prawa człowieka, korupcja i wiele innych. GRI została założona w Bostonie w 1997 r. Fundamentem tej organizacji są standardy raportowania społecznego. Raporty według wytycznych GRI sporządzane są w ponad 90 krajach. Wśród 250 największych na świecie korporacji 93% z nich sporządza sprawozdania z wykorzystaniem wytycznych raportowania zrównoważonego rozwoju wypracowanych przez GRI [GRI 2016].

Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna (International Organization for Standardization – ISO) jest niezależną, pozarządową, międzynarodową organizacją działającą od 1947 r. Jej członkami są 162 krajowe organizacje normalizacyjne. ISO zrzesza ekspertów, którzy dobrowolnie dzielą się wiedzą i rozwijają odpowiednie normy międzynarodowe wspierające innowacje oraz dostarczające rozwiązań dla sprostania globalnym wyzwaniom. Siedziba organizacji znajduje się w Genewie, w Szwajcarii [ISO 2016].

United Nations Global Compact (UN GC) jest największą na świecie inicjatywą Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) na rzecz społecznej odpowiedzialności biznesu i wspierania zrównoważonego rozwoju. Po raz pierwszy inicjatywa UN GC została przedstawiona przez sekretarza generalnego ONZ Kofiego Annana w przemówieniu wygłoszonym na Światowym Forum Ekonomicznym w Davos

31 stycznia 1999 r. Zaapelowano wówczas do przedstawicieli świata biznesu na całym świecie, by poparli, przyjęli i stosowali we wszystkich sferach ich działalności dziewięć fundamentalnych reguł z zakresu praw człowieka, standardów pracy i środowiska naturalnego. Inicjatywa ta oficjalnie została zainaugurowana 26 lipca 2000 r. w Nowym Jorku, do UN GC przystąpiło już ponad 12 000 członków ze 145 krajów [UN GC 2016].

4. Analiza wybranych wytycznych sprawozdawczości środowiskowej

Przeanalizowano standardy raportowania środowiskowego zaproponowane w ramach następujących programów: EMAS, GRI, ISO 14 001 oraz UN GC. Część z nich dotyczy ujawniania nie tylko środowiskowych aspektów działalności, ale również społecznych lub ekonomicznych, które stanowią elementy zrównoważonego rozwoju, skupiono się jednak na kwestiach dotyczących środowiska. W tabeli 2 przedstawiono ogólną ocenę stopnia, w jakim poszczególne instrumenty uwzględniają aspekt środowiskowy.

Tabela 2. Zakres ujęcia aspektu środowiskowego przez poszczególne instrumenty społecznej odpowiedzialności organizacji

Instrumenty	Aspekt środowiskowy				Stopień uwzględnienia aspektu środowiskowego
	binorodność	jakość powietrza, hałas i skażenia	energia i woda	odpady i surowce	
EMAS	***	***	***	***	szeroki
GRI	***	***	***	***	szeroki
ISO 14 001	**	**	**	**	średni
UN GC	**	*	*	*	minimalny

Uwzględnia poszczególne aspekty środowiskowe w zakresie:

* – minimalnym, ** – średnim, *** – szerokim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Mapping Instruments... 2003, s. 16 i 18].

W 2006 roku wydano nową normę z serii ISO 14001 – normę ISO 14063 *Zarządzanie środowiskowe – Komunikacja środowiskowa. Wytyczne i przykłady*. Jest to norma, która ma pomagać podmiotom w komunikowaniu się z zainteresowanymi stronami odnośnie do efektów ich działalności środowiskowej. Celem prowadzenia tego dialogu ma być wzrost zaufania interesariuszy zewnętrznych, a także

promowanie postawy prośrodowiskowej wśród jednostek. Komunikacja pomiędzy organizacją a otoczeniem może dotyczyć wielu kwestii związanych z relacjami ze środowiskiem naturalnym, m.in.:

- inicjatyw środowiskowych organizacji,
- dyskusji z zainteresowanymi stronami,
- zarządzania ryzykiem środowiskowym,
- informacji wymaganych przez zainteresowane strony,
- informacji wymaganych prawem,
- odpowiedzi i skarg od zainteresowanych stron,
- zagadnień podejmowanych ze względu na wzrastającą świadomość organizacji.

Podstawowymi zasadami, na których opiera się komunikacja podmiotów z otoczeniem, są: przejrzystość, odpowiedniość, wiarygodność, zrozumiałość, rzetelność i terminowość [Matuszak-Flejszman 2007, s. 190–191].

GRI proponuje w swoich wytycznych raportowania podział na informacje ogólne i szczegółowe. Do ogólnych zaliczane są informacje o: strategii i analizie, profilu organizacyjnym, zidentyfikowanych istotnych kwestiach i granicach, zaangażowaniu interesariuszy, profilu raportu, łańdże korporacyjnym, etyce i uczciwości, ogólnych standardowych ujawnieniach dla sektorów. Szczegółowymi standardowymi ujawnieniami są informacje na temat podejścia do zarządzania oraz 34 wskaźniki środowiskowe w podziale na:

- materiały,
- energię,
- wodę,
- bioróżnorodność,
- emisje,
- ścieki i odpady,
- produkty i usługi,
- zgodność z regulacjami,
- transport,
- ocenę środowiskową dostawcy,
- mechanizmy rozpatrywania skarg środowiskowych.

GRI opiera się na czterech zasadach definiowania zawartości raportu: uwzględniania interesariuszy, kontekstu zrównoważonego rozwoju, istotności i kompletności [Global Reporting Initiative 2013].

W kwestii komunikacji zewnętrznej EMAS charakteryzuje się wymogiem otwartości, przejrzystości organizacji. Przejawia się on w utrzymywaniu stałej dwukierunkowej wymiany informacji między jednostką a zainteresowanymi stronami, w tym klientami, społecznością i władzami lokalnymi, a także okresowym przedstawianiu opinii publicznej aktualnych informacji dotyczących kwestii środowiska. Kluczową rolę w zapewnianiu komunikacji zewnętrznej pełni deklaracja środowiskowa. Jest to publicznie dostępny dokument zawierający wyczerpującą informację dotyczącą

funkcjonowania organizacji ze szczególnym uwzględnieniem działań związanych ze środowiskiem. Według EMAS deklaracja środowiskowa powinna zawierać:

1. Opis organizacji – pełna nazwa organizacji; forma własności, ew. związki z organizacjami macierzystymi; liczba pracowników; streszczenie działalności organizacji – produkowane wyroby, świadczone usługi, stosowane surowce, media, powodowane emisje, wytwarzane odpady, zużycie energii, działania logistyczne itp.; dane kontaktowe: dokładny adres pocztowy, numery telefonów, faksu, adresy e-mail; nazwisko prezesa/właściciela.

2. Polityka środowiskowa – intencje najwyższego kierownictwa dotyczące środowiska.

3. Krótki opis systemu zarządzania środowiskowego – elementy systemu i ich wzajemne powiązania; struktura organizacyjna systemu obejmująca zakres odpowiedzialności i kompetencje odpowiednich służb.

4. Opis znaczących aspektów środowiskowych – bezpośrednie znaczące aspekty środowiskowe; pośrednie znaczące aspekty środowiskowe; wyjaśnienia dotyczące charakteru wpływu na środowisko w odniesieniu do tych aspektów.

5. Opis celów i zadań środowiskowych – intencje organizacji co do poprawy działalności środowiskowej; powiązanie pomiędzy znaczącymi aspektami a planami doskonalenia działalności środowiskowej.

6. Zwięzłe omówienie danych na temat postępów w dziedzinie ochrony środowiska w odniesieniu do wyznaczonych celów środowiskowych – emisje zanieczyszczeń, wytwarzane odpady, zużywane surowce, energia i woda, poziom wytwarzanego hałasu, wpływ na bioróżnorodność itp.; liczbowe wskaźniki efektywności środowiskowej w odniesieniu do powyższych elementów; zestawienie wskaźników w formie umożliwiającej porównanie działalności środowiskowej w poszczególnych latach.

7. Inne elementy dotyczące efektów działalności środowiskowej – efektywność w odniesieniu do wymogów prawa z uwzględnieniem znaczących aspektów środowiskowych.

8. Kwestie obowiązujących wymagań – odniesienie do obowiązujących organizacji przepisów prawnych w zakresie środowiska.

9. Dane dotyczące walidacji deklaracji środowiskowej – data walidacji, nazwisko i numer akredytacji lub licencji weryfikatora środowiskowego.

Deklaracja stanowi środek komunikacji organizacji z otoczeniem. Przedstawia jej wizerunek, opisuje cele i zadania, sukcesy w ich realizacji, ale też problemy, zawiera również ocenę efektywności środowiskowej [Centrum Informacji o Środowisku 2010].

UN GC zobowiązuje swoich sygnatariuszy do corocznego publikowania raportów zawierających następujące elementy:

- oświadczenie Dyrektora Generalnego o nieprzerwanym wsparciu dla UN GC,
- informacje o podejmowanych działaniach w aspektach dziesięciu zasad UN GC (w tym trzech dotyczących środowiska naturalnego: prewencyjne podejście do

środowiska naturalnego, podejmowanie inicjatyw mających na celu promowanie postaw odpowiedzialności ekologicznej, stosowanie i rozpowszechnianie przyjaznych środowisku technologii),

- prezentację w mierzalnej formie obecnych i oczekiwanych wpływów firmy na otoczenie, w zestawieniu z danymi historycznymi.

Pozostałe siedem zasad wyodrębnione przez UN GC dotyczy praw człowieka, standardów pracy oraz przeciwdziałania korupcji [Hąbek 2015, s. 61].

Po przeprowadzonej analizie można stwierdzić, iż najbardziej szczegółowe są ujawnienia zawarte w wytycznych GRI. Są one również systematycznie udoskonalane i aktualizowane, aby uwzględniać dynamiczne zmiany na rynku.

5. Zakończenie

Liczne inicjatywy podejmowane na rzecz ujawniania informacji o wpływie działalności organizacji na środowisko są odpowiedzią na tego typu zapotrzebowanie informacyjne otoczenia. Rozwój sprawozdawczości środowiskowej i tworzenie wytycznych raportowania przez różne jednostki świadczy o wzroście świadomości ekologicznej interesariuszy zewnętrznych, którzy dzięki uzyskiwaniu użytecznych informacji z wysokiej jakości raportów mogą podejmować odpowiedzialne decyzje.

Światowe trendy raportowania środowiskowego wykazują coraz większą szczegółowość i różnorodność ujawnianych informacji. Zalecane jest, aby raporty były dynamiczne, odpowiadały na pytania interesariuszy, stały się nie tylko jednokierunkowym przekazywaniem informacji, ale pewnego rodzaju dialogiem prowadzonym w celu osiągnięcia wspólnych celów. Pojawiają się również zalecenia branżowe adekwatne do określonej specyfiki działalności. Ważne jest, iż coraz większą wagę przywiązuje się do jakości informacji prezentowanych przez podmioty. Można zauważyć, iż większość prac skupia się na bardziej kompleksowym rozpatrywaniu zagadnień zrównoważonego rozwoju. Ujawniane informacje powinny tworzyć spójną całość i prezentować ogół działań podejmowanych przez organizację oraz ukazywać jej wpływ na otoczenie zewnętrzne.

Literatura

- Adams R., Coulson A., Mueller K., Sturm A., Bartel C., 2002, *Accounting and financial reporting for environmental costs and liabilities*, United Nations Conference on Trade and Development, Geneva.
- Arndt H.K., Günther O., 2006, *Environmental Reporting of Organizations – Extending the XML-based Standardization Using Topic Maps*, [http://bauhaus.cs.uni-magdeburg.de:8080/miscms.nsf/4e5cefa594537df5c125743e00705200/2dc8d6f4d32b1a15c12574d50028dfc2/\\$FILE/IFU04.pdf](http://bauhaus.cs.uni-magdeburg.de:8080/miscms.nsf/4e5cefa594537df5c125743e00705200/2dc8d6f4d32b1a15c12574d50028dfc2/$FILE/IFU04.pdf) (10.12.2014).
- Centrum Informacji o Środowisku, 2010, *Ekozarządzanie w przedsiębiorstwie*, Warszawa, http://emas.gdos.gov.pl/files/artykuly/4947/5_Ekzarzadzanie_w_przedsiębiorstwie_podrecznik.pdf (05.02.2016).

- Global Reporting Initiative (GRI), 2016, <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/Pages/default.aspx> (5.02.2016).
- Global Reporting Initiative, 2013, *G4 Sustainability Reporting Guidelines, Reporting Principles and Standard Disclosures*, <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf> (5.02.2016).
- Hąbek P., 2015, *Sprawozdawczość przedsiębiorstw w zakresie ich społecznej odpowiedzialności. Ocena jakości raportów CSR*, CeDeWu, Warszawa.
- ISO, 2016, <http://www.iso.org/iso/home/about.htm> (5.02.2016).
- Khuntia R., 2014, *Corporate environmental reporting: a changing trend in the corporate world for sustainable development*, International Journal of Research in Business Management, vol. 2, iss. 10.
- Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska z 25 czerwca 1998 r., Dz. Urz. UE L 124/4.
- Lassaad B.M., Khamoussi H., 2013, *Communication about environmental information: what drives the effect on income smoothing as proxy of earnings quality?*, Journal of Behavioral and Applied Management.
- Mapping Instruments for Corporate Social Responsibility*, 2003, European Commission, Directorate General for Employment and Social Affairs.
- Matuszak-Flejszman A., 2007, *System zarządzania środowiskowego w organizacji*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Paszkiewicz A., Szadziewska A., 2011, *Raportowanie ekologicznych aspektów działalności w przedsiębiorstwach energetycznych i chemicznych*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 625, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, nr 32, red. T. Kiziukiewicz, Wydawnictwo Naukowe US, Szczecin.
- Sej-Kolasa M., 2002, *Podstawy zarządzania informacją o środowisku*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Łangego we Wrocławiu, Wrocław.
- Stępień M., Pramanik A.K., 2006, *Sprawozdawczość środowiskowa – przegląd rozwiązań w różnych krajach*, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie, nr 702.
- United Nations Global Compact (UN GC), 2016, <http://ungc.org/pl/o-nas/> (5.02.2016).